

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЮРИДИЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
ЗАПОРІЗЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ

МАТЕРІАЛИ
МІЖНАРОДНОЇ
НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ

**«Актуальні питання розвитку державності
та правової системи в сучасній Україні»**

(28-29 жовтня 2016 року)

Запоріжжя 2016

Співвідношення найменування юридичної особи та комерційного найменування як об'єктів права інтелектуальної власності Мороз В.П.....	57
--	----

СЕКЦІЯ 4. ГОСПОДАРСЬКЕ ПРАВО, ГОСПОДАРСЬКО-ПРОЦЕСУАЛЬНЕ ПРАВО

Розвиток правової системи сучасної України: питання вдосконалення правового регулювання туристичної діяльності Ляшенко А.А.	61
Проблемні аспекти реалізації принципу «автономності» третейської угоди Семеняка В.В.....	65

СЕКЦІЯ 5. ТРУДОВЕ ПРАВО; ПРАВО СОЦІАЛЬНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

Ознаки і функції правових заохочень Колеснік Т.В.	69
---	----

СЕКЦІЯ 6. ЗЕМЕЛЬНЕ ПРАВО; АГРАРНЕ ПРАВО; ЕКОЛОГІЧНЕ ПРАВО; ПРИРОДОРЕСУРСНЕ ПРАВО

«Ландшафт» в екологічному праві України та ЄС Лозо О.В.....	72
Екологічний податок як складник економіко-правового механізму охорони довкілля: європейський досвід Луханіна К.Ю.	76
Problem of delimitation of maritime areas in Ukraine Podlisnyak I.S.	79
Проблеми конвергенції законодавства України про відходи до законодавства Європейського Союзу Семенець Р.Ю.	82
Щодо правового регулювання праввідносин в галузі відновлення природних ресурсів Ткаченко О.М.....	85

СЕКЦІЯ 7. АДМІНІСТРАТИВНЕ ПРАВО І ПРОЦЕС; ФІНАНСОВЕ ПРАВО; ІНФОРМАЦІЙНЕ ПРАВО

Щодо поняття товару у митному праві Драпайло В.В.	88
Інноваційні форми практичних занять з навчальної дисципліни «Адміністративне право України» Коломосць Т.О.	91

СЕКЦІЯ 6. ЗЕМЕЛЬНЕ ПРАВО; АГРАРНЕ ПРАВО; ЕКОЛОГІЧНЕ ПРАВО; ПРИРОДОРЕСУРСНЕ ПРАВО

«ЛАНДШАФТ» В ЕКОЛОГІЧНОМУ ПРАВІ УКРАЇНИ ТА ЄС

Лозо О.В., асистент

кафедри екологічного права,

Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого

Ландшафт як об'єкт екологічного права все більше привертає увагу науковців в Україні. Термін «ландшафт» можна зустріти у Земельному, Лісовому, Водному кодексах України, Законах України «Про охорону навколишнього природного середовища», «Про природно-заповідний фонд України», «Про екологічну мережу України», «Про регулювання містобудівної діяльності» та в інших нормативно-правових актах, але є очевидним, що законодавче регулювання ландшафтів в Україні має фрагментарний та неузгоджений характер. Як учасниця Європейської ландшафтною конвенції та інших міжнародних угод, Україна взяла на себе зобов'язання із впровадження ландшафтною політики в національне законодавство. Але все ще відсутній єдиний нормативно-правовий акт, який би поєднав дані про ландшафт у коректній та структурованій формі.

У Верховній Раді розглядався проект Закону України «Про ландшафти» 2009 р., прийняття якого є дуже важливим для встановлення змісту ландшафтів, належного правового регулювання їх охорони. У цьому проекті (в ред. від 13 лютого 2012 р.) поняття «ландшафт» трактувалося як територія, що складається з природних або природних та антропогенних компонентів і комплексів, які взаємодіють між собою. Але після проходження 2-х читань у 2012 р. Закон з пропозиціями Президента України було відхилено.

Сутність ландшафту як категорії екологічного права залишається недостатньо дослідженою в юридичній літературі. Пояснюється це тим, що зараз в Україні формування нової юридичної моделі унормування екологічних відносин лише започатковується. З огляду на тенденції та перспективи правового регулювання відносин щодо охорони ландшафтів урахувуються сучасні процеси адаптації екологічного законодавства до правової системи ЄС. У зв'язку із цим виникає потреба подати цей термін як правову категорію в контексті світової науки сьогодення.

У державах Європейського Союзу ландшафт традиційно розуміється як матеріально вимірювана дослідницька сфера, яка є результатом взаємодії

між певним суспільством, його культурними традиціями та конкретними для даної території фізико-географічними умовами. Поняття ландшафту включає також і ментальний вимір, заснований на сприйнятті та інтерпретації суспільством фізичної реальності свого існування. Ця інтерпретація відображає цінності, які прийняті в цьому суспільстві по відношенню до навколишнього середовища.

Розглянемо як розуміється ландшафт в державах-членах ЄС та асоційованих державах.

У Бельгії, як і у Франції ландшафт визначається як сільська територія, яка при погляді з височини впізнається за єдністю складових, що на перший погляд виглядають неузгодженими. У Хорватії, Польщі, Португалії ландшафт розглядається як видима частина простору, природного та / або частково, або повністю сформованого в результаті діяльності людини. У Данії природні та культурні ландшафти є важливою частиною формування змісту останнього, а використання терміну ландшафт відносно міст зустрічається рідше.

В Італії та на Мальті ландшафт є сукупністю властивостей місцевості, які відчувуються, і деталей, які оточують її (з акцентом, звичайно, на зоровій естетичній складовій). У Латвії ландшафт розглядається як фізико-географічний комплекс, якому притаманне втілення традицій, звичаїв та естетичних якостей історико-культурної спадщини. Це свідцтво історичних і сучасних відносин між людьми і навколишнім середовищем. У Великобританії ландшафт – це фрагмент мальовничої природи всередині країни. Австрія і Словенія дали безпосередньо юридичне визначення ландшафту (див. нижче).

У Швеції ландшафт має різні визначення. Він може позначати територіальну географічну одиницю або виробничий ландшафт (аграрний, промисловий тощо). Швеція включає 24 різних ландшафти, які історично є адміністративними одиницями з різними етнологічними, географічними, історичними умовами.

У Норвегії ландшафт є сукупністю природних околиць. У Македонії існує відмінність між ландшафтом й ареалом. Слово ландшафт позначає образ простору, який ми бачимо, і тому часто використовується в розмовній мові. Термін ареал означає функціональну, просторову / територіальну систему, і тому переважно використовується як науковий термін в біології та географії. Швейцарія посилається на визначення терміна ландшафт, яке можна знайти в «Швейцарському ландшафтному проекті» (Швейцарський державний декрет 19/12/1997).

Правове розуміння ландшафту в державах таке. Хорватія та Кіпр використовують юридичне визначення ландшафту, яке міститься в Європейській конвенції про ландшафти.

У праві Австрії ландшафт визначається як «індивідуальна і характерна ділянка поверхні землі, яка відрізняється взаємодією сформованих

геологічних чинників, включаючи антропологічні та географічні; вплив людини, наприклад, споруди, можуть відігравати лише другорядну роль в ландшафті» (Рішення Вишого адміністративного суду Австрії).

У Бельгії Валлонський регіон прийняв для своєї ландшафтної діяльності юридичне визначення ландшафту з Європейської конвенції про ландшафти. У Фламандському регіоні юридичне визначення звучить так: «Ландшафт представляє собою поверхню певної території з декількома спорудами на ній і свого роду узгодженість; єдність та форма прояву є результатом природних процесів і соціального розвитку».

У праві Греції ландшафт – «це динамічна система всіх біологічних і небіологічних сил та елементів, що стосуються навколишнього середовища, які окремо або у взаємодії мають точне місце і викликають зорове переживання». На Мальті є кілька юридичних визначень і можна навести одне з них: «Ландшафт – це властивості, моделі, форми і структури навколишнього середовища, включаючи риси, зразки, форми і будови особливої географічної зони, її біологічний склад, фізична середа, геоморфологія, палеонтологія, літостратиграфія та її антропогенна й соціальна структура». У праві Португалії «ландшафт – це географічна, екологічна та естетична одиниця, яка є результатом людських дій та природних процесів, вихідна при мінімальній діяльності і природна, якщо людська діяльність є вирішальною, приймаючи до уваги біологічну рівновагу, фізичну стабільність і екологічну динаміку».

У юриспруденції Словенії «ландшафтом є просторово локалізована частина природи з особливим розташуванням ландшафтних елементів, обумовлена особливостями живої та неживої природи, а також людською діяльністю» і «домінуюча присутність природних компонентів у структурі ландшафту, який є частиною простору, утвореного взаємодією природних і людських чинників». У Македонії використовується наступне юридичне визначення: «Характерні ландшафти є частинами простору, які географічними властивостями і людським внеском виділяються в іншому середовищі і мають рекреаційне, історичне, культурне або наукове значення».

Андора, Вірменія, Фінляндія, Франція, Латвія, Нідерланди, Норвегія, Румунія, Сан-Маріно, Швейцарія, Туреччина й Великобританія не мають власного юридичного визначення терміна ландшафт.

У Данії, Польщі та Швеції поряд із загальноживим є інші юридичні визначення (наприклад, цінності ландшафту, захист ландшафту, природне навколишнє середовище, історичний ландшафт та ін.) і поняття (наприклад, ландшафт як декорація), що стосуються ландшафту.

Аспекти правового регулювання охорони ландшафтів присутні в більшості законодавчих актів з охорони довкілля держав-членів ЄС. Наприклад, в Німеччині – Bundesnaturschutzgesetz (BNatSchG) Федеральний закон «Про охорону природи» від 29 липня 2009 р. (набув чинності 1

березня 2010 р.); у Франції – Code de l'Environnement (прийнятий 4 жовтня 2006 р., розглядається станом на 2010 р.) Екологічний кодекс; у Швеції – Swedish Environmental Code (від 11 червня 1998 р. зі змінами та доповненнями) Шведський екологічний кодекс, в Данії – Protection of Nature Act (№ 9 від 3 січня 1992 р.) Закон «Про охорону природи» та ін.

У Австрії та Іспанії юридичне визначення терміну «ландшафт» на національному рівні відсутнє, але деякі регіональні закони, розроблені відповідно до Європейської ландшафтної конвенції, використовують визначення, що міститься у Конвенції.

Пункт к §3 Закону про Захист природи та ландшафтів в Чехії (Czech National Council Act on the Protection of Nature and the Landscape від 19 лютого 1992 р. No. 114/1992) вказує, що «ландшафт є частиною поверхні Землі, з характерним рельєфом, сформованим комплексом функціонально інтегрованих екосистем та елементів цивілізації».

Кодекс культурної спадщини та ландшафтів в Італії (Cultural Heritage and Landscape Code) був змінений у 2008 р. Декретом Decreto legislativo n. 63 del 2008, який ввів нове визначення ландшафту, враховуючи принципи Європейської ландшафтної конвенції. Стаття 131, пункти 1 і 2 Кодексу визначають ландшафт таким чином: «1. Ландшафт задумано як територію, яка виражає ідентичність, характер якої походить від дії природних і антропогенних факторів і від їх взаємовідносин. 2. Цей Кодекс охороняє ландшафт стосовно аспектів і характерів, що являють собою матеріальне і очевидне уявлення про національну ідентичність, яка є вираженням культурних цінностей».

Як бачимо, існує чимало дефініцій поняття «ландшафт». Терміни, наведені у національному законодавстві, розглядаються автором в інших наукових працях і є занадто загальними, оскільки вони не розкривають його юридичної структури та юридично вагомих рис. Тому необхідним є доопрацювання та прийняття Закону України «Про ландшафти» для належної правової регламентації поняття ландшафту, регулювання його охорони та використання.